

PROGRAM RADA ZA MANDATNO RAZDOBLJE 2024.-2028.

ZASTUPNIKA TALIJANSKE NACIONALNE MANJINE U HRVATSKOM SABORU FURIA RADINA

U mandatnom razdoblju 2024.-2028., nezavisni zastupnik talijanske manjine Furio Radin, uz problematike koje definiraju rad svih saborskih zastupnika, usredotočit će se na ostvarivanje prava koja proizlaze od ustavnih i zakonskih odredbi, kao i od međunarodnih multilateralnih i bilateralnih dokumenata, i odnose se na sve nacionalne manjine, one talijanske posebno. Operativni program za mandat 2024-2028 (<https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Operativni%20programi%20nacionalnih%20manjina%20za%20razdoblje%202024.-%202028..pdf>) predstavlja dio programa Vlade Republike Hrvatske za ovo mandatsko razdoblje, i za talijansku manjinu važan je u 1. i 9. poglavlju

Opće odredbe mojeg djelovanja oslanjati će se na:

- I. Prava na izjašnjavanje pripadnosti talijanskoj nacionalnoj manjini i na zaštitu njezinog nacionalnog identiteta, kako na individualnom tako i na kolektivnom planu.
- II. Prava na kulturnu autonomiju talijanske nacionalne manjine kao i svih nacionalnih i drugih manjinskih skupina.
- III. Prava na sudjelovanje u procesima odlučivanja (birati i biti biran).
- IV. Prava koja proizlaze iz Ugovora o nacionalnim manjinama između Republike Hrvatske i Talijanske Republike, potpisanog u Zagrebu 1996. godine te iz svih prethodnih međunarodnih sporazuma između dviju država, koje je Hrvatska naslijedila od Jugoslavije i ratificirala.
- V. Prava Hrvata izvan domovine, s posebnim naglaskom na zajednicama koje autohtono žive u Italiji, ali i u drugim zemljama emigracije.

I. Pravo na izjašnjavanje pripadnosti nacionalne manjine podrazumijeva:

1. Služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj upotrebi, te službenoj upotrebi.
2. Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe.
3. Uporabu svojih znamenja i simbola.

II. Pravo na kulturnu autonomiju manifestira se:

1. Održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije.
2. Pristupom sredstvima javnog priopćavanja i obavljanju djelatnosti sredstava javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe.
3. Samoorganiziranjem i udruživanjem radi ostvarivanja zajedničkih interesa.

III. Pravo sudjelovanja u procesu odlučivanja u vidu političke zastupljenosti obuhvaća:

1. Zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima.
2. Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Posebna prava nacionalnih manjina regulirana su Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, odredbama niza drugih zakona i drugih akata, međunarodnim ugovorima koje je sklopila ili priznala Republika Hrvatska, te statutima jedinica lokalnih samouprava.

Za talijansku nacionalnu manjinu posebno su važni ugovori s Republikom Italijom, posebno Ugovor o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i Talijanskoj Republici iz 1996. godine, te statuti Istarske i Primorsko-goranske županije i mnogih gradova i općina koji definiraju prava autohtone talijanske nacionalne zajednice u svim važnim područja društvenog života Talijana u Hrvatskoj.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina pripadnicima talijanske nacionalne manjine jamči se pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru, odnosno da biraju svog zastupnika u posebnoj izbornoj jedinici za Talijane. Zakonom i statutima lokalne samouprave, zajamčena su zastupnička mjesta u općinskim i gradskim vijećima te u Skupštinama Istarske i Primorsko-goranske županije.

Zastupljenost u Hrvatskom saboru posebno je važna za talijansku nacionalnu manjinu i rad saborskog zastupnika, odnosno Ureda zastupnika talijanske nacionalne manjine, zauzima središnje mjesto u životu talijanske nacionalne zajednice. Stoga je program rada zastupnika talijanske nacionalne manjine od posebnog značenja za talijansku zajednicu, za Hrvatski sabor, ali i za Vladu, jer je usko povezan s programskim sporazumima i, kasnije, Operativnim programima koji je zastupnik talijanske manjine Furio Radin sklopio s hrvatskim premijerima, odnosno s hrvatskom Vladom, i koji su postali dio Programa hrvatske Vlade. Tako je i u mandatu 2024-2028.

Stoga će, u svrhu poštivanja svih gore navedenih prava, rad saborskog zastupnika obuhvaćati u četiri godine mandata posebno sljedeće aktivnosti:

1. Realizaciju dijela Ustava koji se odnosi na nacionalne manjine, Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama i organskih zakona koji tretiraju manjinske tematike, zakone koji se dotaknu etničku problematiku, te *Ugovora između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjina*“ iz 1996., u dijelovima u kojima još nije ostvaren.
2. Sudjelovanje u formiranju mješovite hrvatsko-talijanske komisije za ocjenjivanje postignutog, i realizaciju još neostvarenih aktivnosti iz Ugovora iz točke 1 ovog Mandatnog programa.
3. Ostvarivanje posebnog prava glasa talijanske nacionalne manjine na parlamentarnim izborima, pored općeg prava glasa, te adekvatno predstavljanje u tijelima lokalne samouprave i uprave.
4. Afirmaciju dvojezičnosti u županijama, gradovima i općinama, gdje povijesno žive Talijani u Hrvatskoj.
5. Suradnju s Talijanskom unijom, njezinim lokalnim zajednicama i ustanovama, COMITES-om, te s Vijećima nacionalnih manjina.
6. Vrednovanje posebnosti škola s nastavom na talijanskom jeziku, , uključujući afirmaciju specifičnosti Državne mature za polaznike škola na talijanskom jeziku i pismu. Sukladno *Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina*, proračunski financirati fakultativno učenje talijanskoga jezika kao drugog jezika u školama s nastavom na hrvatskom jeziku, na područjima koja autohtono nastanjuje talijanska nacionalna zajednica.
7. Osiguranje veće senzibilnosti države, odnosno Vlade Republike Hrvatske prema područjima koja nastanjuje autohtona talijanska nacionalna manjina (Istra, Rijeka, Kvarner), s ciljem priznavanja specifičnosti ovih područja te očuvanja i promicanja suživota.
8. Upoznavanje i suradnja s drugim nacionalnim manjinama i zajednicama, u Hrvatskoj, Italiji i drugim zemljama. Upoznavanje i suradnja s emigrantskim i imigrantskim zajednicama u Hrvatskoj i svijetu, kao i upoznavanje sa zemljama i društvenim kontekstima u kojima žive i iz kojih potječu.

9. Suradnju s hrvatskom, talijanskom i slovenskom Vladom, te susreti s hrvatskim, talijanskim, slovenskim i drugim dužnosnicima, političarima i osobama iz javnog života. Suradnja s političarima, dužnosnicima i osobama iz javnog života drugih država u Europskoj Uniji i svijetu.
10. Suradnju s talijanskom i hrvatskom dijasporom iz Istre, Kvarnera i Dalmacije i susrete s njihovim predstavnicima.
11. Upoznavanje s manjinama u drugim zemljama, s njihovim problemima i ostvarivanjem njihovih prava, kroz studijska putovanja koja će obuhvaćati i proučavanje problema vezanih uz ljudska prava.
12. Stalnu suradnju i susrete s biračima, pripadnicima talijanske manjine.
13. Unapređenje odnosa između Hrvatske i Italije, od političkih do privrednih.
14. Unapređenje rada Ureda zastupnika talijanske manjine, posebno arhivskog, i njegovo opremanje, posebno informatičko.
15. Razvijanje komunikacije s biračima, klasičnim i digitalnim instrumentima i metodama. Izrada, prijevod, tisak i distribucija publikacija namijenjenih biračima i građanima.
16. Realizacija Operativnih planova nacionalnih manjina s posebnim naglaskom na talijansku manjinu, u suradnji s Vladom Republike Hrvatske, jedinicama lokalne samouprave, institucijama Europske Unije, drugim međunarodnim institucijama i civilnim društvom
17. Poduzimanje svih drugih potrebnih aktivnosti koje će unaprijediti položaj talijanske nacionalne manjine, politički rad zastupnika talijanske manjine i povećati njegov rejting u biračkom tijelu pripadnika talijanske manjine.
18. Sudjelovati u izradi programa pomoći posebno ranjivih skupina Talijana i drugih građana Hrvatske s kojima talijanska manjina živi i surađuje, s posebnim osvrtom na mlađu i populaciju treće dobi. U tu svrhu osnovati posebne institucije, prvenstveno udruge i centri, koje će svojim kulturno-humanitarnim i istraživačkim radom, omogućiti transfer kulture između segmenata populacije različite dobi. U krajnjoj liniji, to znači i inkluzija pripadnika treće i mlađe dobi, u samu bit kulturne autonomije, ali istovremenu i u društveno- humanitarni rad koji je toliko potreban često usamljenim pripadnicima starije generacije i mladih koji su često,

prvenstveno emotivno, bez oslonca društva općenito i obitelji posebno.. Takve će interakcije biti od neizmjerne važnosti kako za mlade, koji će usvajati sadržaje koji su dostupni samo neposrednim kontaktom s pripadnicima generacije koji su živjeli u drugačijim uvjetima, i naravno za starije koji sada žive, najčešće marginalizirani, u hiper-tehnološkom svijetu. Naravno, tamo gdje će biti potrebno, raditi će se ne samo na kulturnim interakcijama, već i na konkretnoj pomoći takvim depriviranim skupinama u problemima i aktivnostima svakodnevnog života. Ovaj program pomoći posebno važnih i ranjivih skupina uključuje i donacije zastupnika talijanske manjine, u financijskom i tehničkom obliku, udrugama koje se bave ovom, za kulturu i identitet talijanske manjine, vitalnom problemu.

19. Aktivno sudjelovanje u rješavanju svih drugih problema i izazova koji mogu nastati u suvremenim nepredvidljivim okolnostima.

Zagreb, 31. prosinca 2024.

Furio Radin

